

# UTSTÄLLNINGSKOLLEGIET

## C3: HELSAKER

### Specialreglemente (SREV)

#### 1. Bedömda utställningar

I överensstämmelse med artikel 1.4 i FIP:s allmänna reglemente för bedömning av exponat vid FIP-utställningar (GREV), utgör detta specialreglemente ett komplement till det allmänna reglementet att användas vid bedömning av helsaksexponat.

#### 2. Bedömda exponat

Ett helsaksexponat ska omfatta en logisk och sammanhängande sammanställning av postala objekt, som bör antingen ett officiellt godkänt förtryckt frankotecken, en symbol eller en text som innebär att ett angivet nominellt värde/portosats har betalats i förväg (se GREV artikel 2.3).

#### 3. Principer för exponatet

Ett helsaksexponat ska bestå av lämpligt valda obegagnade och/eller postalt begagnade helsaker från ett särskilt land eller från en samhörande grupp av områden och ska illustrera en eller flera av de avdelningar som anges nedan.

##### 3.1

Helsaker kan indelas enligt:

1. Deras giltighet och användning
2. Papperets eller kartongens utformning
3. Den postala eller liknande tjänst, för vilken de är avsedda.

##### 3.2

Giltighet och användning kan definieras på följande sätt:

1. Postverksutgåvor
2. Tjänsteutgåvor
3. Militärutgåvor
4. Ordertryckta (privata) utgåvor: helsaker försedda med frankotecken tryckta med postverkets godkännande och enligt bestämda regler, men på order av enskilda individer eller organisationer.

### 3.3

Utformningen av papperet eller kartongen som frankostämpeln etc. är tryckt på kan indelas på följande sätt:

1. Brevark inklusive aerogram
2. Kuvert inklusive rekommenderade kuvert
3. Brevkort
4. Kortbrev
5. Omslag (tidningsbanderoller)
6. Tryckta formulär av olika slag.

### 3.4

Helsaker har producerats för ett antal postala och liknande tjänster enligt följande:

1. Postala; ytbefordran: lokala, inrikes utrikes  
flygbefordran: lokala, inrikes, utrikes
2. Rekommendation: inrikes, utrikes
3. Telegraf: inrikes, utrikes
4. Kvitto på olika avgifter etc: paketavier, postanvisningar, postcheckar och andra dokument försedda med påtryckta frankotecken

### 3.5

Formulär som säljs med påklistrat frimärke täckande ifrågavarande lands porto kan medtagas

### 3.6

Helsaksexponat ska normalt bestå av hela objekt. Objekt som är mycket sällsynta i helt skick eller som endast är kända i beskuret skick (urklipp) kan accepteras som en del av ett exponat. Likaså kan de accepteras t.ex. i en studie av varianter av frankotecknet eller om de har sällsynta avstämplingar etc. Användandet av helsaksfrankotecken som frimärken kan också visas.

### 3.7

Essäer och provtryck av godkända eller underkända förslag kan också medtas.

Planen eller exponatets idé ska klart visas i en inledande redogörelse (se GREV artikel 3).

## 4. Regler för bedömning av exponat

(se GREV artikel 4).

## 5. Jurybedömning av exponat

### 5.1

Helsaksexponat ska bedömas av erkända specialister på detta område och i enlighet med artiklarna 31-47 i FIP:s allmänna utställningsreglemente (GREX) och enligt artikel 5.1 i GREV.

**5.2**

För helsaksexponat gäller följande relativa tal som ledning för juryn:

Exponatets bearbetning (20), betydelse och omfång (10)	30
Filatelistisk och till temat hörande kunskap (25), personliga studier och forskning (10)	35
Kvalitet (10) och sällsynthet (20)	30
Presentation	<u>5</u>
Totalt	100

**6. Avslutande bestämmelser****6.1**

I händelse av olikheter i texten beroende på översättningen, ska den engelska texten gälla.

**6.2**

Detta specialreglemente för bedömning av helsaksexponat vid FIP-utställningar har godkänts av den 61:a FIP-kongressen i Granada och gäller vid utställningar efter den 1/1 1995 som erhållit FIPs patronage, auspici eller stöd.

# HELSEAKER

## Riktlinjer till SREV

### Inledning

Dessa riktlinjer har tagits fram av FIP:s kommission för helsaker för att ytterligare förklara specialreglementet för bedömning av helsaksexponat, vilket antagits av 1992 års FIP-kongress i Granada. De är avsedda att ge allmän vägledning för

- A. Definition av helsaker och dessas beskaffenhet
- B. Principer för utarbetandet av ett exponat
- C. Bedömning av helsaksexponat

Det bör läsas tillsammans med såväl ovan nämnda specialreglemente som med FIP:s allmänna reglemente för bedömning av exponat vid FIP-utställningar (GREV).

Kommissionen är enig om att varje samlare har full frihet att bygga upp och utveckla en samling på det sätt denne finner lämpligt. Kommissionen anser dock att det är dess skyldighet att ge information och vägledning om samlandet av helsaker, så att egenskaperna hos och ändamålet med de olika materialklasser som helsakerna vanligen indelas i, kan korrekt uppfattas av alla med intresse för denna samlingsform. Därför har det gjorts ett försök att ställa upp en allmänt användbar definition för helsaker och med dessa besläktat material.

### A. Definition av helsaker och dess beskaffenhet

#### 1.

En allmänt accepterad och traditionell definition av helsaker kan uttryckas som följer:

Helsaker består av postala objekt som har antingen ett officiellt godkänt förtryckt märke eller mönster eller en text som visar att en angiven avgift för porto eller liknande tjänst har betalats.

Obs. Medan av tradition närvaron av ett påtryckt märke har varit avgörande för att ett objekt ska allmänt accepteras som helsak (se SREV artikel 2), har ett antal länder gett ut s.k. "formula"-objekt, vilka såldes till allmänheten med påklustrade märken. Detta skedde före utgivandet av helsaker med påtryckta märken. Mera nyligen har ett växande antal postförvaltningar infört helsaker som saknar valör, men säljs till allmänheten för ett fastställt pris. På helsaken anges endast vilken tjänst/portosats som har betalats. De benämns "Utan värdeangivelse" (*Non Value Indicators - NVI*).

Dylikt material kan naturligtvis också användas i helsakssamlingar och helsaksexponat. Situationen för objekt som har samma utformning som vanliga helsaker, men inte har varken märkespåtryck eller angivande av värde eller tjänst, är mer diskutabel. För närvarande bör exponat som enbart består av dylika objekt visas utanför bedömningsklasserna vid FIP-utställningar. Situationen är emellertid under utveckling och kommissionen kan tänkas ta fram ytterligare riktlinjer om detta material i sinom tid.

## 2.

Formen på papperet eller kortet som märket är tryckt på, beror på ändamålet som den specifika helsaken är avsedd för. De äldsta tryckta helsakerna bestod vanligen av brevpapper (kallades omslag) och kuvert. Övriga former av helsaker innefattar vanligen postkort, banderoller (tidningsomslag), rek-kuvert, inlämningsbevis, kortbrev och aerogram, men andra typer av dokument med märkespåtryck har framställts av ett antal länder.

Andra typer av helsaker med förtryckta märken, framställda för betalning av icke postala, men med dylika besläktade tjänster och vilka ofta ingår i helsakssamlingar är telegramformulär och postcheckar.

Obs. I vissa fall bör det tryckta märket på telegramformulär en text som motsvarar ordet "Porto" och dessa märken - avklippta från sina originalformulär - accepterades som frimärken.

## 3.

Helsaker kan indelas i följande klasser med hänsyn till deras tillgänglighet och användning:

### a. Postala utgåvor

Helsaker med påtryckta märken, utförda enligt specifikation av ett postverk och utgivna av detta för allmänt bruk. Det är viktigt att särskilja inofficiella, privata varianter av postverkens utgåvor, gjorda för filatelistiska ändamål. Dessa kallas ofta "Repiquages".

### b. Officiella tjänstutgåvor

Helsaker med påtryckta märken, endast avsedda för användning av officiella myndigheter. De påtryckta märkena kan vara likadana som de på utgåvorna för allmänheten eller ha speciellt utseende. Alternativt kan de allmänna utgåvorna omvandlas till tjänstebruk genom påtryck.

### c. Militärutgåvor

Helsaker med påtryckta märken avsedda för militär personal. De påtryckta märkena kan vara likadana som de på utgåvorna för allmänheten eller ha speciellt utseende.

### d. Privatbeställda utgåvor

Helsaker med påtryckta märken med postverkets utseende, tryckta med postverkets tillstånd och enligt speciella regler, men på beställning av privatpersoner eller organisationer. Påtrycken kan omfatta fler valörer och däremot svarande utseenden än postverkets egna utgåvor.

Obs. det är viktigt att inom denna klass skilja mellan objekt som är framställda för rent postal användning och objekt framställda för filatelistiska ändamål.

**e. Lokalpostutgåvor**

Helsaker med påtryckta märken, framställda av privatpostföretag med olika grad av postverkets godkännande eller stöd.

Det är också möjligt att klassificera helsaker enligt de postala och liknande tjänster som de är avsedda för. Exempel på dylika tjänster:

**f. Porto**

Ytpost/luftpost - lokal, inrikes, utrikes - brev, postkort, paket, tidningar osv.

**g. Rekommendation**

Inrikes, utrikes.

**h. Telegraf**

Inrikes, utrikes osv.

**i. Kvitto**

Inlämningskvitton - brev, paket.

**j. Diverse avgifter etc.**

Postcheckar, postanvisningar, andra dokument med märkesliknande påtryck.

**B. Principer för uppbyggnad av exponatet**

Ett helsaksexponat består av ett logiskt och sammanhängande urval av ostämplade och/eller stämplade helsaker. För dessa ska gälla ovan angivna definitioner. Exponatet ska omfatta ett eller flera av de områden som anges nedan. Exponatets plan och/eller idé ska visas på ett inledande blad (GREV 3.3).

- a. Utgåvor från ett särskilt land eller från en samhörande grupp av länder
- b. Utgåvor från en särskild tidsperiod
- c. Utgåvor från en speciell helsakstyp (se avd A3 a-e ovan)
- d. Utgåvor från en speciell typ av postal eller liknande tjänst (se avd A3 f-j ovan)
- e. Utgåvor med speciell form på papper eller kort (se avd A2 ovan)

Helsaksexponat bör normalt bestå av hela objekt. Om speciella objekt är mycket sällsynta som hela exemplar eller endast är kända i klippt tillstånd, kan de accepteras i det senare tillståndet som en del av ett exponat. T.ex. i en studie av varianter av märkestrycket eller i en studie av sällsynta stämplor etc. Användandet av helsaksmärken som frimärken kan också mycket väl utgöra en del av ett helsaksexponat.

Liksom vid frimärksexponat, kan officiella provtryck eller essäer eller objekt med påtryck SPECIMEN, Makulerad osv. bilda en del av ett helsaksexponat.

## C. Bedömning av exponat

I enlighet med artiklarna 4.3 och 4.10 i GREV ska vid alla världs- och internationella utställningar finnas en särskild helsaksklass, vilken ska visas som en samlad helhet i en särskild del av utställningen.

Vid andra utställningar som saknar helsaksklass, är det önskvärt att helsaksexponaten grupperas geografiskt inom klassen för traditionell filateli. Undantag görs för luftpostexponat, vilka lämpligen visas i klassen för aerofilateli.

Vid bedömning av helsaksexponat ska juryn använda följande kriterier (se GREV 4.2):

- |                             |             |
|-----------------------------|-------------|
| a. Exponatets bearbetning   | se GREV 4.3 |
| b. Exponatets betydelse     | se GREV 4.4 |
| c. Kunskap och forskning    | se GREV 4.5 |
| d. Kvalitet och sällsynthet | se GREV 4.6 |
| e. Exponatets presentation  | se GREV 4.7 |

Utställaren bör noggrant beakta de olika synpunkter som måste samverka för att exponatet ska få högsta möjliga belöning. Några anvisningar ges nedan om de grundläggande inslag som utgör basen för varje bedömningskriterium.

### a. Exponatets bearbetning

Graden av bearbetning, originalitet, exponatets kompletthet:

- Visar exponatet största möjliga grad av utveckling i fråga om användbart material?
- Är bearbetningen konventionell eller visas en ovanlig eller originell framställning?
- Hur fullständig är bearbetningen av det valda ämnet?
- Har ämnet valts så att det är möjligt att visa ett väl balanserat exponat på det tillgängliga ramutrymmet?
- Överensstämmer det utställda materialet med exponatets titel och beskrivning?

### b. Betydelse

Ett exponats betydelse bestäms både av det aktuella exponatets betydelse i förhållande till det valda ämnet och av detta ämnes betydelse i förhållande till hela området helsaker.

### c. Kunskap och forskning

Exponatet bör fullständigt och korrekt belysa det valda ämnet och detaljerat visa befintliga kunskaper. Juryn bör ta hänsyn till utställarens personliga forskning (se GREV 4.5).

### d. Kvalitet och sällsynthet

Visade objekt bör vara av bästa möjliga kvalitet. Juryn bör ta hänsyn till om några verkligt vackra eller sällsynta objekt visas och om alla kända sällsyntheter inom det valda ämnet finns med.

Obs. Såvida inte en helsak är extremt sällsynt, är okänd i helt tillstånd eller exponatet i huvudsak endast visar varianter av märkestrycket, är det önskvärt att objekten visas i sin helhet. Av privat beställda utgåvor är brukshelsaker att föredra framför sådana som framställts för filatelistiska ändamål.

#### **e. Presentation**

Texten måste vara tydlig, kortfattad och ha samband med visat material och för exponatet valt ämne. Monteringen bör vara balanserad och framhäva materialet på bästa sätt. Vid helsaks-exponat är det viktigt att undvika överdrivet likformig montering.

Obs. Det är varken fördelaktigt eller ofördelaktigt om texten görs för hand, med maskinskrift eller trycks. Starka färger bör undvikas såväl för skrift som för albumblad (se GREV 4.7).

#### **Relativa tal för bedömningen**

Helsaksexponat ska bedömas av erkända specialister på området och i enlighet med GREX avdelning V, artiklarna 31-47 (se GREV 4.7).

För helsaksexponat gäller följande relativa tal (poäng) för juryns bedömning (se GREV 5.2):

Exponatets bearbetning (20)	30
och filatelistiska betydelse (10)	
Filatelistisk och till temat hörande kunskap (25)	35
personliga studier och forskning (10)	
Kvalitet (10) och sällsynthet (20)	30
Presentation	<u>5</u>
	100

#### **Avslutande bestämmelse**

I händelse av skiljaktigheter, härrörande från översättning av dessa riktlinjer, ska den engelska texten gälla.